

uprave drugim preputiti? zemlji manje prihoda pribaviti, pa i taj iz tujih rukuh izgledati, samo da se sačuva i daljnje sudjelovanje kod neplodnih financijskih razpravah?

Dopisi.

U Zagrebu, 6. rujna. Svaki čovjek mora patiti svoje, al mené su bogovi na najveće odsudili svojim nemilosrdnim nalogom, da moram kao osvetna svijest griješnike uzastopce pratiti i goniti ludosti magjarskoga organa. I ugodno je i poučno voditi osbiljnu razpravu s pametnim i solidnim protivnici, al meni je s magjarskim organom onako od prilike, kao redarstvu s gau-neri i schmugleri. Borba uzasno odurna, jer više razdražuje žilve, nego li kreše iskne duha.

Što treba suditi o predlogu gradskoga zastupnika Gvozdanovića u Karlovcu, znade svako diete. On je naj-oštrija satira na magjarsku vladavinu, koja sramoti ustavnost, kada se ustavnom krsti. Ta je vladavina tri mjeseca uzkratila proti ustavnom zakonu obnovu magistrata, i kad je napokon privolila u to, da se obnova ipak izvede, što je učinila? — Otkrotila je slobodnomu gradu magistratske činovnike. Što je na to odgovorio zastupnik Gvozdanović? — Odgovorio je, da tako biva u vojničkoj krajini, gdje načine komedije s ustavom, već iskreno i pošteno ispodvaja militarni absolutizam. Kada dakle i onako u praksi moramo slušati naloge militarskoga absolutizma, slušajmo od onih, koji iskreno svoja načela ispovijedaju. Po tomu nije Gvozdanovićev predlog izdajstvo domovine i ustava, već satira na ustavnu ili radije neustavnu vladavinu magjarskuku.

Da takva satira boli, razumije se samo po sebi, te je smišleo, kako magjarski organ ovu bol diatribami i iskariotiskim jaukanjem prikriti želi. Al je još najsmješ-ajije to, što magjarski organ hoće da odgovornom učini celu stranku za predlog Gvozdanovića, pa makar on kakav bio. Tko je u Hrvatskoj ikada čuo, da je g. Gvozdanović reprezentant narodno-liberalne stranke, te da je ono njezina politika, što smisli g. Gvozdanović?

Ja bi se usudio reći, da je snosljivija samovolja militarske sablje nego li neiskrene ustavnosti, u kojoj svakovrstni stepihlebi i lumpi mogu do toga doći, da se po novinah šire kano zastupnici i tvoritelji javnoga mnjenja. Al ja to puštam na stranu. Narodna je stranka, jer je narodna, i godine 1848. i godine 1861. gledala da krajnju sdrži s materom zemljom, nadajući se odatle većoj snagi hrvatskoga naroda, da može odbijati pretenzije magjarske, koje za nikoga ni su tajna, upravo zato protivila se tomu i morala se protiviti po svojem programu magjarska stranka; jer snaga i jakost hrvatskoga naroda najveća je zaprijetka njezina programu. Al je narodna stranka i zato, što je liberalna, ovo isto nastojala, te su magjaroni ustav samo u ustih nosili, a radili su proti ustavu, kada su pitanje vojno krajine za stvar drugotnu i nevažnu smatrali. Što je njim stalo, da nad polovinom hrvatskoga naroda vlada šibika absolutizma, samo ako se glavni cilj njihova programa izvede, ako se Hrvatska podloži absolutnoj šibiki ustavne braće magjarske? Je li to sumnjiknje? Što onda znači svekoliko djelovanje magjaronah od preporoda narodnjega do današnjega dana? Što znače njihovi državopravni

joj sve izpriporjedah, umoli da se odalečim; al ja joj odvrnuh, da joj još ujak za nos potegnuti moram, jer u knjižici u točki devetoj stoji tako i onda stoprv da će biti zavjet gotov. U isti čas dodje i njezin ujak. Marčialni čovjek to bijaše. Sav razjaren dodje izvana po običaju. Služkinja mu dade po običaju vaz, da ju razbije, i stoprv što je bio vaz razbio, umirio se je malko, al vikao je, da se je sve streslo. Kad me opazi, poslje već dugo s njim govorah, stane me pitati, što ću i tko sam. Ja mu kazah ime i molih o ruku gospodjice Julije, i on bijaše odmah pripravan, jer da bi rad ići u istok, pa onda u Afriku, da bi rad svoju nećakinju već prodati. Ona se na ovo razljuti i pokaza mi vrat, al ja nikako. Stareca je još trebalo za nos povući. Zamalo me stane i starac tjerati vikom, al ga ja nadvikah i iznova bismo prijatelji. Za nos ga nemogoh potegnuti, to jo bila nevolja.

"Gospodjici već igra dosadi, i da me se rieši, reče na moje pitanje, hoće li me uzeti, da je još u knjižici, koju joj bijah uručio i točka 12, te kad ovu riešim, da će mi svoju ruku dati."

(Konac sledi.)

Molimo da se izpravi: U posljednjem listu su se unkle povećale tiskarske pogriješke i to na drugoj strani u trećem stupcu: u 14. redu odozgo mjesto: neznađoh, neznam; u 10. odozdo, mjesto: mrzih, mrzim; u 3. odozdo, mjesto: ne, no.

apisi? Koja stranka ovako radi, naravno da u Hrvatskoj nemože imati oko sebe ni velikoga ni malenoga broja iskrenih privrženikah, nego je koterija, koja je tuđom zaslugom zadobila vlast u svojoj zemlji, i njom u škripeu drži uboge činovnike i njihovu obitelji, a za svoje apoštole i glasnike mora birati varalice i bangaloze.

Kada se promotre okolnosti u našoj zemlji, onda je od potrebe najprije najesti se ludih gljivah, da se uzmogne bez rumenila na licu napisati, da s nami ne-ko drži od straha. Tko od nas, čim i komu može strah zadati? U naših rukuh nije podijeljivanje službah, u naših rukuh nisu sudovi, ni nikoga nit masreglovati, niti odsuditi možemo. Obratno je istina, koju svatko uvidja, da se svatko izvršava poštovanju svoje osobne sreće, tko se usudi našu stranu priznavati, izvršava se opasno- -sti i gubitku, koji mi ničim nadoknaditi nemožemo. Zato uvijek i govorimo: trpiti je nužno pojedincem, da obranimo čast i život domovine. Na trpljenje pozivamo a ne pirovanje i uživanje. I još magjarski ludjak smi-je pisati, da se većemo radi osobne koristi. Ja ostavljam sudu svih Hrvatah bez iznimke, bili oni li našem ili protivnom taboru, što bi volio barun Rauch: da mu bude urednik njegova organa Ivan Perkovac ili Marko Manasteriotti, da ga podupire Nikola Šabić ili Matija Mrazović? Koje bi on od ovih više nagradio? Al neka mi oproste g. Perkovac i Mrazović ovu za njih malo častnu pripodobu.

Svim ovim nisam ja ništa nova rekao; suvišno je nove stvari govoriti, kada su stare i postojeće odviše žalostna istina.

U Senju, 6. rujna. *Korist četvrtie godine pravoslavne akademije u Zagrebu.* Već od nekoliko vremena pogovaralo se, da će visoka vlada dopustiti, da se popuni naša pravoslavna akademija u Zagrebu ustrojenjem četvrtoga tečaja, kadno nas iznenadi onomadni dopis u vašem listu datiran u istom Beču, da je već i nj. veličanstvo blagoizvolilo na predlog visoke dvorske kancelarije prenilostivo dopustiti, da se popuni ista akademija četvrtim tečajem. I nas je ta viest razveselila na prvi pogled, ali čitajući celu onaj dopis morali smo se šuditi onoj neknoj gospodi, koja nas s blagodatí obispa-vaju i nepitajući naše mnjenje. Dá, al četvrti godina, misle neki prava u Zagrebu stvorena nije šala, ta nismo nego godinu danah pod novom erom ustavnosti pa tako liepo napredujemo, da smo tja i te milosti vriednimi pronadješi. Al pitamo naše velikaše i sve one, koji te milosti diele, nije li to pogača iz istoga brašna, koja nam se i pred dvie, mislim, godine nudjala, što je pako naš zakoniti sazvani sabor onda jednoglasno odbio, jedino s toga razloga, što podpuni taj pravni fakultet zagrebački nebi imao prava promovirati koga za doktora.

I odjetovati može se, vele, a uz to i nebiti dok-torom u trojednoj kraljevini, a zašto ba u trojednoj kra-ljevini? može biti odjetnikom bez doktorata, za koga si se pripravljao četiri mučne i duge godine; uzhtje li ti se u istinu "rigorozu" polagati, a ti bježiš opet na nje-mačko svenčilliste i potraži muzebiti po još koju godinu, dok se nvezbaš u njemačkom. Kakva je to dakle bla-godat učinjena mladeži, neznajući li to otegočivati mlade-ži nauk; jer iz zagrebačke akademije polagati rigorozu na koje austrijske svenčilliste nije neznatnoga truda stvar, gdje je muzebit i način predavanja i sve drugo različito. Nije li to dakle ironija, kojom su nas obsejnjivali već pred dvie godine, samo što nam je onda još muzebit druga vlada nudjala nego sada. Što će nam dakle takav podpuni fakultet, kad nam je baš on-o-bitno pravo, pravo promocije sustegnuto, tako da onaj, koji izuči otu četvrtu godinu u Zagrebu ako nema sredstva da može ići na svenčilliste rigorozu polagati, mora godinu danah više ku-buriti. Po taj način čini nam se, da će zagrebačka aka-demija, koja i onako nije slovila sa množine slušatelj-siva, od svoje šake slušateljah jošte izgubiti.

U Beču, 10. rujna.

Smolka je pogriješio, što nije odmah s početka sa-bora onako uradio, kako sada radi, to jest, što se nije dogovarao sa zastupnici o svojem predlogu prije nego ga je predložio. On je k sebi na prijateljski sastanak po-zvao dobar broj zastupnikah, koji se s njim u načelu slažu. Kada je već grof Borkovski proti njegovu predlogu, onda nema sumnje, da će on biti i u saboru zavržen, kako je zavržen ostao u odboru. Poljaci se očevidno boje, da će vlada razpustiti ovaj sabor, ako se primi Smolkin predlog, te s pomoćom Rusinah sastaviti nov sabor, u kojem bi Poljaci bili u manjini. S toga vole biti popustiljivi prema bečkoj vladi, nego svojoj braći rusinskoj, a onda ih kore, što imadu simpatije za Rusiju.

U sastanku kod Smolke učinio je Skerzynski pred-log, da bi najbolje bilo, neka deputacija carevinskoga

više položi dobre volje mandate, onda bi sabor imao odvezane ruke, pa neka radi, što drži za najshodnije. On može formulirati svoje zahtjeve i metnut ih kano nož vladi pod vrat: potvrdi ove zahtjeve onda idemo u carev. vieće. Iz svega se čini, da će galičkomu saboru služiti nagodba hrvatska kao obrazac vlastitih zahtjevah. Ako je vjerovati bečkim organom, Giskra neće privoliti na takvu nagodbu. Al o Giskri pišu novine izvan Au-strije, da neće dugo grijati ministarske stolice. Mjesto njega sastavio bi grof Taaffe novo ministarstvo.

Jedno smo već spomenuli, da je „Augsburger Allg. Ztg.“ ono neutralno zemljište, na kojem se pobi-jaju idea pruska i austrijska u formi novinskih članakah. Ovaj list prima nepristrano navalu i obranu, došla ona iz Beča ili Berlina. Nadavno se tu otvorila zanimiva i važna preprička, je li u interesu njemačkoga naroda prošli rat i ona ustanova pražskog mira, kojom se iz-ključuje Austrija iz Njemačke, smije li dakle Pruska, da kupi austrijsku alijancu u slučaju rata s Francuzkom, onu ustanovu žrtvovati i Austriju opet u Njemačku pri-pustiti, kako je to želja sadanje bečke vlade. U jednom od posljednjih brojevah augsburškoga lista dokazuje ne-ko iz Berlina, da pod tu cieniu nemože Pruska tražiti prijateljstvo Austrije. Izaganje Austrije iz Njemačke za njega je klica uskrснуću njemač. naroda, jamstvo nove Njemačke, te bi bilo odvši žrtvovito, da sada Pru-ska uništi svoju stečevinu, koju je zadobila, kada je preuzela u Njemačkoj njekoč austrijsko pravo cesarsko. Ovako sude prvi od njemačkih historikah Giesebrecht i Häusser. Članak IV. pražkoga mira zaključuje borbu, koja se od viekovah pripravljala i vodila; u njem se stiču najviši interesi njemačkoga naroda. Pripustiti sada na novo, da austrijska dinastija zadobije pravo podijeliti Njemačku u sjevernu i južnu polovinu, bila bi „nakaz-na idea“ i snivanje neizlječivih ideologah. Onda obeća-je Berlinac, da će razložiti u drugom članku, kakvo da ima biti izmirenje među Austrijom i Njemačkom, na-ravno bez povrede članka IV. pražkoga mira.

Iz Beča pako pišu u „l'Independance“, da je i za-daća i odluka baruna Beusta sačuvati Europu od ratne katastrofe, a k tomu je potrebno izjaviti vlastim, da će Austrija u svakom slučaju ostati neutralna. Ovakva iz-java od strane Austrije odvratit će vlasti od rata, jer bez pomoći Austrije nesnije se ni jedna u rat upustiti.

Iz Gallea pišu novoj Pressi: Uzprkos svemu de-mentiranju bugarska agitacija napreduje u Rumeniji. U Galeu se sabraše ondješnji najodličniji Grei i Bugari u burzinu salonu, sazvani od jednoga ujednoga Grka iz kraljevine. Govori se govorahu, da dokazu, kako je po-trebna sloga među bugarskim i grčkim narodom, da dokuče skupni svoj cilj. Je li osnovan i skupni pro-gram, još se nezna, al nema sumnje, da će do mala nove provale na onu stranu Dunava u Bugarsku biti poslje-dica ovoga sastanka.

Ovako sa svih strana opasuju tursko gospodstvo kombinirani pokreti potlačenih naroda, te je više nego ikad nade, da će to gospodstvo za sbilja i pasti, a istočno pitanje jedino spasonosno i naravno riešenje svoje naći.

U Berlinu se hoće svakako da se kasnije nova-čenje nepojmi, kao da bi to nekakva provokacija Fran-cuzke bila. Tamo nieću, da je grof Solm Monstieru službeno podatke o ovoj stvari pružio, jer nije u namjeri Pruske, da ona pokaže, da je kasnije novačenje u obzir na Francuzku učinila. Izvan toga, kad bi se u vanjskom ministarstvu takva izjava od strane Pruske bila učinila, učinilo bi se Francuzkoj u zemlji neprilikah, jer tim bi se bilo Francuzku htjelo imati na svojoj ruci, da i ona razoruža. U Berlinu se je htjelo pokazati, da se Pruska u svojih mirnih namjerah od nikoga, a najmanje po-gledom na inozemstvo neda buniti. Marquis de Monstier, kažu, da se je izrazio, da o ovoj stvari još nije ništa sa pruskim poslanikom govorio. Diplomatičko tielo pako, da je grofu Solmu čestitalo najsrdačnije na ovakovoj iniciativi, da se mir ustanovi. Ovako se piše iz Pariza; kako hoće Bismark, da se stvar pojmi. neće biti više dvojbe.

„Constitutionel“ polemisira u jednom od svojih posljednjih brojevah proti Prevost-Paradolu u prilog miru i kaže, da je pražki mir temelj i najveće jamstvo za uzdržanje europskoga mira. Isti članak zaključuje riečmi: Doista, i nitko nesnije dvojiti, car hoće odriešiti i odlučno mir. On hoće mir sa zemljom, koje glas on danomice sluša; on hoće ga sa senatom i zakonodavnim tielom, kojega domoljublje budnih okom pazi na razvoj nutrnjih i vanjskih poslova i o svakoj pojedinoj stvari pušta vidjeti izraz javnoga mnjenja. Tko je pokazao više jamstvih za mir nego car? Tko je najčljiwie radio za